

Suomessa ay-liike hillitsee ilmastonmuutosta ponnekkaasti

Vahva ilmastotietoisuus ja työ oikeudenmukaisen siirtymän vahvistamiseksi yhdistävät Suomessa ammattiliittojen keskusjärjestöjä. Juttu päättää eri maiden ammattiliikkeiden ilmastotoimia luodanneen sarjan.

Keskusjärjestöpuheenjohtajat **Jarkko Eloranta**, **Antti Palola** ja **Sture Fjäder** kiittävät nuorten työtä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja peräänkuuluttavat järjestelmätason muutoksia.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö (SAK) puheenjohtaja Jarkko Eloranta määrittelee oikeudenmukaisen siirtymän ihmisten työn, toimeentulon, osaamisen ja yhteisöjen elinvoiman turvaamisena. Oikeudenmukaisuutta hän pitää edellytyksenä ilmastonmuutostyön onnistumiselle.

– Saavutus, josta kunnia kuuluu kansainväliselle ay-liikkeelle, on taloudellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisen siirtymän tuominen kansainvälisten ilmastokokousten agendalle. Ilmastonmuutoksen torjunta ei saa lisätä eriarvoisuutta. Ihmisten kestävä tulevaisuus, toimeentulo ja hyvinvointi on välttämätön näkökohta, johon ammattiyhdistysliikkeellä on paljon annettavaa, vahvistaa Toimihenkilökeskusjärjestön (STTK) puheenjohtaja Antti Palola.

– Ilmastonmuutoksen hillitseminen edellyttää jokaisen osallistamista sen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Jotta oikeudenmukainen siirtymä toteutuu, on taattava mahdollisuus osallistua omilla työpaikoilla tähän muutokseen. Olemmekin esittäneet työpaikkojen ilmastotoimien tekemistä osaksi jokaisen työpaikan normaalia toimintaa, Akavan puheenjohtaja Sture Fjäder nostaa esiin.

NUORILLE KIITOS

STTK:n Antti Palolan mukaan nuoret ovat antaneet ilmastoliikkeelle kasvot.

– [Syyskuussa 2020 julkaistun kyselyn perusteella](#) ilmastotietoisuus on tosin vahvaa kaikissa ikäryhmissä ja toisaalta saman kyselyn vastaajista 40 prosenttia pitää keskustelua vaikeaselkoisena. Siksi asioista pitää puhua ymmärrettävästi.

Palola muistuttaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat jo pitkään näkyneet esimerkiksi luonnonvara-alan ammattilaisten työssä. Ilmastonmuutoksella ja sään ääri-ilmiöillä on myös vaikutuksia ihmisten henkeen ja terveyteen, mikä tulee esiin esimerkiksi sote- ja pelastusalalla.

– Koulutamme liittojen työntekijöitä, aktiiveja ja jäseniä ymmärtämään ilmastonmuutoksen vaikutuksia työhön ja tulevaisuuteen. Olemme tehneet hyvää yhteistyötä muiden palkansaajajärjestöjen, kansalaisjärjestöjen, ilmastoliikkeen ja esimerkiksi Sitran kanssa. Tulevaisuudessa ilmastonmuutos tulee varmasti näkymään myös työ- ja virkaehtosopimuksissa, Palola kuvaa.

Myös SAK:n Jarkko Eloranta nostaa esiin ristiriidat ilmastotietoisuudessa.

– Aktiivinen ja liittoja haastava jäsenistö vahvistaa ay-liikkeen ilmastotyötä. Liittojen sitoutuminen esimerkiksi Pariisin ilmastosopimukseen kertoo isosta linjasta, johon SAK:lainen ay-liike on sitoutunut ja jota se edistää. Toisaalta viimevuotisen SAK:n luottamushenkilöpaneelin mukaan työntekijät tietävät huolestuttavan vähän siitä, mitä ilmastonmuutosta hillitseviä toimia heidän työpaikoillaan tehdään. Vain 17 prosenttia niistä vastaajista, jotka olivat tunnistanee, että heidän työpaikoillaan tehdään ilmastotoimia, kertoivat työnantajan ja luottamushenkilöiden välillä olleen keskusteluja aiheesta, hän kuvaa.

Eloranta muistuttaa hyvästä yhteistoiminnasta ja ennakoinnista. Kolmi- ja kaksikantaisen neuvottelu- ja sopimustoiminnan merkitys korostuu oikeudenmukaisen siirtymän aikaansaamisessa, kun osapuolten tulisi sopia paikallisesti.

– Henkilöstön osaamisen ylläpito, kehittäminen ja uudistaminen ovat hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja liiketoimintaa, mutta myös keinoja sopeutua ilmastonmuutoksen hillintätoimiin, hän peräänkuuluttaa.

Myös Akavan Sture Fjäder korostaa nuorten merkitystä ilmastotyön ajurina.

– Käytännön työtä ovat tehneet myös eri alojen tutkijat, jotka etsivät ratkaisuja ja tekevät näkyväksi ilmastonmuutosta. Ilmastonmuutoksen aiheuttamaan murrokseen on herätty yhä voimakkaammin korkeakoulutettujen keskuudessa. Tämä näkyy jäsentemme arjessa, mutta myös siten, että eri alojen ammattilaiset suunnittelevat työssään toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtymiseksi, hän kuvaa.

KONKREETTISIA SAAVUTUKSIA JA TAVOITTEITA

Akava julkisti viime vuonna linjauksen toimenpiteistä Suomen ja EU:n siirtymisestä

hiilineutraaliuteen.

– Olemme nostaneet esille hiilijalanjälkeä pienentäviä toimenpiteitä esimerkiksi energiantuotannossa ja yrityksuissa. Osa näistä on jo viety eteenpäin, kuten esimerkiksi turpeen energiakäytön vähentämiseen tähtäävät veromuutokset siten, että elinkeinot sopeutuvat, Fjäder kuvailee.

SAK:n Eloranta muistuttaa Suomen ilmastopaneelin arviosta, jonka mukaan Suomen vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoite edellyttää prosessiperäisten päästöjen vähentämistä 40-50 prosenttia ja fossiilisten polttoaineiden polton osalta 65-90 prosenttia.

– Tämä edellyttää, että yrityksissä muutetaan toimintatapoja, prosesseja ja vaihdetaan materiaaleja. Oikeudenmukaisen siirtymän periaatteiden mukaan yritysten pitäisi arvioida toimintastrategian vähähiiliseksi muuttamispäätöksen kanssa myös sitä, miten minimoida irtisanomiset. Työttömyysuhan alaiseksi arvioitujen työntekijöiden osaamista on päivitettävä välittömästi, Eloranta muistuttaa.

– Olemme Suomessa ajaneet energia- ja ilmastosuunnitelmiin sekä toimialakohtaisiin ilmastotiekarttoihin aiempaa yksityiskohtaisempia työllisyys- ja osaamisarvioita. Hallitusohjelmassakin on useita viittauksia oikeudenmukaiseen siirtymään. Työntekijöiden uudelleen koulutus ja investoinnit uusiin työpaikkoihin on varmistettava, Eloranta vaatii.

STTK:n Palola täsmentää oikeudenmukaista siirtymää tukevia rakenteellisia uudistuksia. Ne voivat tarkoittaa esimerkiksi muutosturvaa ja mahdollisuuksia jatkuvaan osaamisen päivittämiseen työuran aikana, työn ohella.

– STTK vaikutti siihen, että Suomen hallituksen ohjelmaan kirjattiin kunnianhimoinen hiilineutraalisuustavoite vuoteen 2035 mennessä. Tarvitaan systeemitason muutos kunnallisella, alueellisella ja valtakunnan tasolla, mutta myös globaalilla. Sen lähtiessä liikkeelle vaikutukset ovat moninkertaiset yksittäisten kansalaisten valintojen rinnalla. Tämä vaatii esimerkiksi verotuksen ja kannustimien uudelleen arviointia, panostuksia infrahankkeisiin, puhtaaseen energiaan ja digitalisaatioon. Euroopan unionissa ilmastomuutoksen torjunta ja digitalisaatio on käännetty talouden uudistumista ja kasvua kiihdyttäväksi mahdollisuudeksi.

TYÖVÄENLIIKKEIDEN ILMASTOTYÖN SARJA PÄÄTTY

Aikamerkissä julkaistun sarjan aiemmissa osissa kuvattiin Iso-Britannian, Espanjan ja Viron ammattiliittojen toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja kestävästä työ- ja -elämän vahvistamiseksi. Näitä maita yhdistää se, että näissä maissa työväenliikkeillä on aiempaa vahvempi tietoisuus ilmastomuutoksen vaikutuksista, halua johtaa ilmastotoimia ja jo toteutettuja kampanjoita työntekijöiden ja työpaikkojen ilmastotoimien vahvistamiseksi. Suomi poikkeaa näistä maista kolmikantayhteistyön ja toisaalta laajan työehtosopimusjärjestelmän kautta.

Iso-Britanniassa ay-liike on yhdistänyt voimiaan ympäristöjärjestöjen kanssa järjestämällä yhteisiä koulutuksia ja kampanjoita. Greener Job Alliance järjestää verkkokursseja esimerkiksi

ilmastonmuutoksen perusteista käytännön toimien suunnitteluun. Suomessakin on aiemmin järjestetty palkansaajakeskusjärjestöjen kanssa yhteistä kestävä työn koulutusta. Voisiko Suomessa ajatella yhtä konkreettista yhteistyötä eri alan toimijoiden kanssa? Greener Job Alliancessa ovat mukana esimerkiksi Maan ystävät ja Greenpeace, kansallinen opiskelijajärjestö ja politiikan tutkimuksen instituutti.

Espanjassa ja Virossa ilmastonmuutostyö on valtiotasolla pitkällä. Espanjassa keskusjärjestöllä on oma ilmastosihteeristö, joka on kampanjoiden lisäksi järjestänyt työntekijöille konkreettisia työpajoja vahvistaakseen heidän mahdollisuuksiaan osallistua työpaikoillaan strategiseen työhön ympäristönäkökulman vahvistamiseksi. Kampanjan osana julkaistiin muun muassa hyvien ympäristökäytäntöjen käsikirja työpaikoille. Voisivatko keskusjärjestöt myös Suomessa järjestää näin konkreettista koulutusta työpaikkojen ekologisen siirtymän vahvistamiseksi?

Virossa valtio toimii aktiivisesti EU:n ekologisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Myös keskusjärjestössä asiasta on käyty aktiivista keskustelua, sillä sen sisältä on löytynyt myös vastustusta. Nyt tavoitteena on kuitenkin vakaa tahto olla ilmastotyön suunnannäyttävä. Konkreettisenä toimenä on osallistuminen työpaikkojen ”ympäristövakauden” arviointiin. Tällainen työ odottaa tekijöitä kaikkialla. Voisivatko keskusjärjestöt Suomessa toimia näin konkreettisesti työnantajien kanssa työpaikkojen kestävyuden vahvistamiseksi?

Inari Juntumaa
Kuva: Istockphoto

Lue sarjan aiemmat jutut tästä:

[Viro](#)

[Espanja](#)

[Iso-Britannia](#)